

A GÖCSEJI EMBER,,,,,,,,,

...Mint oly sokszor most is , a késő délutáni órákban kísértelt megszokott helyére , az öreg diófa alá. Ez volt a kedvenc helye , a kb.30 éve tölgyfából maga által készített „lócán”. (*Lóca: Fából készített, pad*). Magas, szikár ember volt, évtizedek alatt megedzette az élet , a paraszti gazdálkodás számtalan nehézségét felmutató életmód sok munkát , de sok tapasztalatot is adott számára.

Mikor ide, a diófa alá kiül , - most már túl a 7.-ik X-en- , sokszor elgondolkodik a mögötte meghúzódó évtizedeken, az átélt eseményeken, életmódon, a megváltozott világon. Kedvenc helye ez itt, a kiálló peremen, ahonnan jól belátni a tájat, Göcsej jelentős része feltárul előtte.

Szinte minden nap kísértél a fa alá, nem tud betelni a látvánnyal.:

Domb vonulatok körvonalai bontakoznak ki az előtte elterülő tájban , egymás mögött le és felívelő , hol karcsúbb, hol kissé teltebb képüket mutatva. Ház sorok, szemet gyönyörködtető látványa koronázza a dombok körvonalaait.

Lent a völgyben rétek tarka virágokkal, köztük patakok csörgedeznek ,amint a nap fénye megcsillan rajtuk, olyan mintha kígyók siklanának tova, amott az országút kapaszkodik fel vagy éppen ereszkedik alá a völgybe. A domboldalakat - mintha csak zöld szigetek lennének- erdők tarkítják , hol bükkös , hol gyertyán , hol tölgyesek.

És hát az állatvilág: Gyakran szemrevételezi innen amint az őzek, szarvasok az erdei tisztásra, rétekre kivonulnak, olyan ez itt mint a természet állatkertje: szabad, nyitott és önfeledt. Odalent a réten szivárvány színű tarka pillangók szállnak gyors mozgással , ide-oda, pipacsról pipacsvirágra vagy éppen a szomszédos búzamező búzavirágaira, bele-bele kóstolva a virágok illatába, megpihenve a virágszirmok közt.

A búza mező felett egy pacsirta száll le és fel, mozgása alig követhető, hol lent , hol fent az ég felé veszi irányát. Alig tudja irányát követni néha eltűnik a szem elől , csak a hangját hallani.

-Milyen kicsi madár a pacsirta , mégis milyen nagy a hangja !

Ami a fülemüle a ligetben, a rigó az erdőben: az a pacsirta a mezőn. Mind három művész , mesterdalos - mondja csendesen.

A pacsirta – mintha csak egy nagy templom lenne a vidék, melyben száz és száz hálaadó zsoltárt zengene hálaadó imaként – száll újra és újra magasba a természet urához

A pacsirta így imádkozik. Nemcsak énekét küldi a magasba, maga is felemelkedik szózatával a végtelen levegőég kékjébe, aztán eltűnik a felhők világában, énekével betöltve a vidéket akkor is amikor nem látjuk.

A szántó-vető ember pedig szívesen hallgatja kedvenc madarának gyönyörű hangját, könnyebben viseli el a fárasztó munkát. Valósággal zeng a határ a pacsirtadaltól . Ettől a szívet rázó „zenétől” érezzük a jövőt, a remény fellobbanását, az élet üdeségét.

-Ez az én világom ! Itt születtem.

-Ez az én vidékem ! Szeretek itt élni! Mondja minden alkalommal , csak úgy magának.

Olyan ,mintha önvallomás és fogadalom lenne egyben , ragaszkodás a szülőföldhöz, az itt le élt élethez.

Amint ott üldögél a diófa alatt sokszor elgondolkodik : mennyire megváltozott a világ körülötte. Fűnyírók „zümmögnek” lépten-nyomon, a réten modern traktorok kaszálnak: ahogy mondják körkaszával meg alternáló kaszával., a szőlőkben motoros permetezőgépek süvítenek, a rengő-aranyló búzatóblákat modern kombájnok „tarolják” le.

A régi házak eltűntek, új modern épületek tarkítják a vidéket. Pedig mennyi volt ! Fából, kézzel

faragva a fatörzsből a gerendákat. Ma már ritkán találni még mutatóba is egyet-egyet.

-Egyszerűek, de jók voltak, szerényen éltünk, de boldogan, együtt a család - mondja csak úgy maga elé.

A késő délutáni napfényben a diófa ágai között beszűrődő aranyló napfény sugarai arcára vetődnek, mintha csak megvilágítani akarnák, úgy ragyog az arca. A fáradtságosan eltelt évek nem tántorították el a munkától.

Életkedve ma is még a régi: mindig valamit tenni, alkotni!

Ma is kézbe veszi a kézikaszát, úgy ahogy régen: a kaszát fel állítva, bal kezével pengét fogva, jobb kezében a kaszakövel, hol jobbtól, hol balról húzva a kasza élen, hogy éles legyen. Aztán jöhet a kaszálás.

- Nem szabad eltenni, mert feledésbe megy! Mondja mindig.

Felrémlik előtte az egykori kaszálások emléke. A gazdálkodó ember számára fontos volt, hogy az állatok részére a téli takarmányt is előteremtse. A rétet kaszálni kellett, a lekaszált fűvet megszáradva, mint szénát összegyűjteni.

Jól emlékezik rá most is, amikor a sógorral egy „gyűr” kenyeret, egy üvek „ákbort” a tarisznnyába tettek és kora hajnalban mentek kaszálni. („Gyűr kenyér” = vastagabb karéj kenyér-vastagabb szelet kenyér. „Ákhegyi bor” = Nem szőlőből készült, nem szőlőtőkéből származó bor, valami gyümölcsből, rendszerint alma vagy gyümölcsből készült, ágról származó bor.)

A munka végzését jó szervezéssel és észszerűséggel lehetett csak hatékonyan elvégezni.

A reggeli hűvöse a kaszálásé volt, a harmat felszáradása után rendek széttérítéséé.

Delelés után a forgatás, késő délután, estefele szénagyűjtés folyamata volt a teendő.

Ezt a munkaritmust ugyan pihenők tagolták, de ezek közül igazán csak a delelés, az ebédidő volt valódi pihenés, a többi egyéb munkafolyamatok végzésére szolgált: pl. az asszonyok főztek, kerti munkát végeztek, férfiak szerszámokat javítottak.

Uoda fent a fa lombjai között egy „mukucs” (*Mókus – göcsjiesen*) szökdécsel könnyű mozdula-taival ágról-ágra, mintha csak provokálná artista mozdulataival a fa alatt a tájba feledkező embert.

A mókus fiatalos, lendületes, de határozott mozdulatai fel elevenítik fiatalabb kori életének eseményeit.

Eszébe jutnak a régi idők emlékei:

A család megélhetését egyedül a gazdálkodás biztosította. Csak kisgazdaság volt, azzal a 2-3 hold földdel. Ebből kellett megélni a családnak, próbáltak is megtermelni minden amit csak lehetett, hogy a család megélhetése biztosított legyen, persze amit nem tudtak, azt is be kellett szerezni. Ezért igyekeztek amiből csak lehetett többet termelni, hogy feleleget el lehessen adni, aminek árából be lehetett szerezni a többi szükségletet.

Élénken él emlékeiben a piacozás. Hogy pénzt tudjanak szerezni a felesleges termékeket a piacon kellett eladni. Közel két órás gyaloglással járt az egerszegi piacra, vállán a „csingó”-val, rajta a 2 fűzből font kosárral, melyben az eladásra szánt termékeket szállította. (*Csingó: kb 150-160 cm hosszú, kisé enyhén hajított fából készült rúd., mindkét végén kampóval, ami pl. kosár ráakasztására illetve szállítására szolgált*)

Amint a piacra beért, a kosarakat lassú, komótos (*kényelmes*) mozdulatokkal az asztalon elhelyezte, a piacon a többi eladó (kofák) és vevők egyaránt suttogták egymásnak:

-Megjött a göcseji ember,.....

-Megjött a göcseji ember

Míg Ő kényelmesen kirakta termékeit a az asztalra, kérdések záporoztak feléje:

-Pista Bácsi van friss zöldsége ?...
-Pista Bácsi hozott füstölt túrót ?...

-Pista Bácsi mit hozott ?

A városi „naccságák” élénk érdeklődéssel figyelték a kosárból óvatos és finom mozdulatokkal az asztalra kerülő termékeket.

Pista Bácsinak mindenkihez volt egy kedves és türelmes szava.

-Igen kezitsókolom, hoztam !
-Igen kedves naccsága , van !

mondta, miközben fehér hosszú ingének ujjait feltúrta .

Mert hát az a saját „öntörvénye” volt , ha városba ment, fekete hosszú szárú csizmáját fényesre csiszolta, szinte a légy ha rá szállt, elcsúszott rajta. Elmaradhatatlan volt a fehér hosszú ujjú ing és a fekete mellény.

A piaci napokon nem lehetett részéről úgy hazatérni, -mert hiszen Isten féltő ember volt – hogy Nagytemplomba be ne térjen és egy háladó imát el ne rebegjen.

Gondolataiban a gyerekek is mindig ott voltak, akik tudták, hogy ma a városba ment. Innen pedig nem lehetet hazatérni a kedvenc „kakasos nyalóka” cukor nélkül.

A jó piaci nap után mindig jókedvvel ment hazafele, nem számított a gyaloglás fáradalma. Tudta , hogy otthonn Kati, a feleség kedvenc ételével, a dödöllével várja, amit imádott . Úgy simán, egy kicsit lepirítva vagy éppen egy kis tejföllel leöntve. De ha dödölle nem lesz, akkor biztosan lesz krumpliprósza. Ismerte már a több évi házasság után a feleségét, hogy tudja róla mi a kedvenc étele és ilyenkor mindig azzal várja haza.

Ő sem akart „adós” maradni, hazaútban mindig valamelyik útszéli réten vagy gabona táblánál tett egy kis kitérőt, hogy szedjen egy csokor virágot a mezei virágokból. Ez legtöbbször a búza-virág volt vagy a réti margaréta.

A búzavirágot mindig Kati kék szeméhez hasonlította. A margarétáról pedig tudta, hogy az Kati kedvenc virága. Hányszor vette kezébe még szerelmük kezdetén a kis virágot, óvatosan tépkedve a fehér virágszirmokat azzal a játékkal :” Szeret ? Nem szeret ?Szeret? Nem szeret?”...

Ő is szerette ezt a virágot, hiszen a margarétáról azt mondják, az a boldogság, a harmónia és az idilli vidéki élet szimbóluma.

Ahogy ott a fa alatt ülve szemléli tájat, szeme a szemben lévő domboldalon elterülő búzatáblára vetődik .Mint valami aranysárga színű tenger húzódik el hosszan a búza mező. A lenge déli szellő végig simítja a kalászokat ,melyek kicsit elhajolnak, aztán vissza, majd újból és újból, szinte ritmikus mozgással. Olyan ez mint a tenger hullámozása, csak ez a „ búzatenger” hullámozása. A búza, a mindennapi kenyér, az élet ÖNMAGA. Őseitől megtanulta mennyire tisztelni és aggódni kell a búza termésért. Íratlan, de jól berögződött szabály és egyben szokás volt a vidéken : A búza vetését Vendel napjára (október 20) be kell fejezni, mert akkor biztos csak a jövő évi termés.

A búza, mint a legfontosabb gabona – a kenyérgabona - termesztésével kapcsolatban a göcseji ember fontosnak tartotta, és be is tartotta a régi népi mondást:

„A búza Szent György napján szökik szárba, májusban kihányja fejét, Szent Vid napján abbahagyja a növekedést és Péter-Pál napján megszakad a szára” .

És valóban , a gazdálkodó ember szinte napról-napra követte a - különösen a búza – fejlődését,

figyelve ahogy a mag csirát ereszt, növekedni kezd, milyen szép zöld színe van, mert ha sárgul a gyenge hajtás az már ígér biztos termést.

Legyen a téli időszakban hótakaró, nehogy elfagyjon a gabona. Amint már „szárba szökken” állandó aggodás számára, hogy nehogy „megdőljön”, mert az aratás akkor sokkal nehezebb, de a búzaszemek is károsodnak, minőségi romlás lesz az ilyen gabonából.. Örök aggodás, mert hiszen a mindennapi kenyérről van szó.

A gabona betakarítás folyamata, az aratás, az egyik legfontosabb, de egyben legnehezebb munka is volt. Egész családokat, családok összefogását igényelte.

A kaszák megfelelő előkészítése, a kalapálás (*a kasza él vékonyra és élesre vékonyítása*), a kasza az un.csapóval való felszerelése (*a gabona szálak sorra terítésére szolgál, rendszerint favilla vagy több ágú faág*), a sarló a kötőfa előkészítése.

Többször a „nagybandás” aratás (*2 kaszás, 2 marokszedő, 1 kévekötő, 1 kötöző*) volt a jellemző, így egy „menetben” teljes kéve sor „elkészítésé”-re volt lehetőség.

Élénken emlékezik rá, mielőtt az első kaszavágás megtörtént volna, a szülőktől meg örökölt fohász volt:

„Az Úr Jézus nevében !”,

Enélkül nem kezdődhetett el a gabona aratása. Sajátos folyamata a munka folytatásának a „kepélés”. (*a gabona kévék -saját anyagából készült kötéllel össze kötözött gabona= gabona kéve*) összerakása sajátos formában az un. kepé-be. (*Kepe = gabona kévék összerakott formája, a gabonaföldön*)

Kis kepék vagy nagy kepék., a kévék összerakása során két forma is létezett, előbbi esetében a kepék 17, míg utóbbi esetében 21 kévéből álltak. Különösen fontos volt a „kepélés” során, hogy a kévék jól legyenek összerakva, a gabonafejek takarva legyenek, védve a búza szemeket az időjárástól és madaraktól. Különösen fontos volt az un. „pap” elhelyezése, ez az utolsó és legfelső gabonakéve, mely takarja és védi az összes többi.

Miután gabona még egy kicsit száradt a mezőn, következett a „kepehordás”, amikor a gabonakévék tehenes szerekkel, lovaskocsikkal haza szállításra kerültek és otthon az udvarban „asztagba” (kévéskazalba) összerakásra kerültek. (*Asztag - Kévéskazal = gabonakévékből összerakott kévék tömege*)

Ezután következhetett a cséplés ugyancsak fáradtságos folyamata, melynek során már a végső helyére kerülhetett a várva várt gabona.....

Miközben a múlt emlékeit idézgette fel, észre sem vette, hogy a nap már a nyugati horizonton lenyugodott, helyét a hold vette át, mely egyre magasabbra emelkedett az ég boltozatán. Most már a hold ezüstös fénye terítette be a göcseji dombok vidékét.

Időnként a szemközti domboldalon egy – egy páros fénypont felvillanása hasított bele a sötétségbe, talán egy őz vagy egy róka szeme volt, amely megvillant a hold ezüstös fényében. Az égboltot - mint valami hatalmas háló - borították be a csillagok, olyan volt, mintha milliónyi kis gyertya fénye lenne, mely örökölt felette, amint gondolataiba merülve merengett az eltelt évtizedeken.

Körülötte, az éj sötétjében a tücskök szüntelen ciripelése hallatszott. A tücsök „hegedük koncertjét”, csak nagyritkán egy-egy bagoly huhogása vagy egy róka vonyítása törte meg.

Lassan felált a „lóca”-ról, még egyszer körülnézett a holdfényben, aztán csak ennyit mondott:

-MILYEN JÓ ITT ÉLNI !